

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav románských studií

Posudek diplomové práce Sary Toupalové

Vedoucí práce: PhDr. Olga Nádvorníková, PhD.

Oponent: Mgr. et Mgr. Radka Mudrochová, Ph.D.

Ústav románských studií FF UK

Název diplomové práce:

Vyjádření negativní průvodní okolnosti v češtině a francouzštině

Obsah práce. Předmětem předkládané diplomové práce je analýza vyjádření negativní průvodní okolnosti ve francouzštině, se zaměřením na francouzskou konstrukci *sans + infinitif* a její protějšky v češtině. V teoretické části autorka představuje definici a typologii příslovečného určení a průvodní okolnosti v češtině a následně se zaměřuje na prezentaci konstrukce *sans + infinitif* ve francouzských gramatikách. Vlastní analýza byla provedena na beletristickém subkorpusu paralelního korpusu InterCorp, s omezením na překlady z francouzštiny do češtiny.

Formální aspekty práce. Práce je psána jasně a srozumitelně a autorka prokazuje schopnost odborného vyjadřování na dobré úrovni. Jazykové chyby a překlepy jsou vzácné, nejčastěji v interpunkci (oddělování vložených vztahných a jiných vedlejších vět čárkou i na konci dané věty, příp. absence čárky oddělující koordinovanou větu ve vztahu důsledkovém – např. na str. 13, 19-20, 27, 2, 37, 71). V příkladech jsou ponechány mezery po tokenizaci; někdy se vyskytují chyby v příkladech (např. *rozehnavše* místo *rozžehnavše* na str. 18). Bibliografické zdroje jsou dostatečné, pouze ve francouzských zdrojích by bylo vhodné doplnit odkazy na některé odborné články, které se tematikou zabývají, např. Vuillaume – Kleiber 2016. Systém bibliografického odkazování je systematický, i když poněkud nepraktický (poznámky pod čarou), a není obvyklé odkazovat v kvalifikačních pracích pomocí číslování bibliografického odkazu (položky v seznamu bibliografie navíc číslovány nejsou, takže tuto informaci čtenář nemá). V práci chybí francouzské a české resumé.

Hodnocení obsahu práce a náměty k diskusi. V úvodní teoretické části autorka podrobně představuje zejména definici a sémantickou a formální typologii příslovečného určení v češtině; v empirické části ale tyto informace systematicky využity nejsou. Někdy se vyskytují věcné chyby, např. v příkladu 3 nenásleduje po spojení *jako* instrumentál, ale lokál (str. 17), nebo nevhodně použitá terminologie (např. užití adverbia jako protějšku konstrukce *sans + infinitif* není „adverbializace“, str. 47). Mnohé informace z tohoto shrnutí jsou však velmi cenné, např. rozlišení nastalé a nenastalé okolnosti vyjádřené vedlejší větou se spojkou *aniž* (str. 28).

V empirické části je třeba ocenit již úvodní frekvenční analýzu konstrukce *sans + infinitif* podle jednotlivých textových typů, a také srovnání lexikální variability konstrukce (např. nízkou v odborných textech *Acquis communautaire* a vysokou v beletrii, která byla také využita pro analýzu). Přehledně je také představen graf ukazující zastoupení jednotlivých typů

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav románských studií

překladových protějšků konstrukce *sans* + *infinitif* v češtině – ukazuje se, že nejčastější je „prefix“, tj. negativní sloveso v koordinačním vztahu k protějšku zdrojové řídicí věty, a nikoli slovníky doporučená spojka *aniž*. Autorka vztahuje typy protějšků ke dvěma dalším analyzovaným faktorům – pozici konstrukce a morfologii infinitivu (složený nebo jednoduchý tvar). Tyto dva faktory ale ve vysvětlení výběru protějšků mohou hrát pouze marginální roli, protože v celku vzorku naprosto převažují typické konstrukce s jednoduchým infinitivem v postpozici. Relevantní by pro výběr protějšku byl pravděpodobně faktor významu konstrukce, ale tomu se autorka systematicky nevěnuje – pouze na str. 29 uvádí, že předpokládá, že konstrukce *sans* + *infinitif* bude kromě průvodní okolnosti vyjadřovat také podmínku a přípustku. Tento předpoklad (nejedná se o hypotézu) pak autorka v empirické části dokládá příklady českých ekvivalentů ve formě vedlejší věty přípustkové nebo podmínkové (např. str. 55). Je ale třeba upozornit, že samotná existence takového protějšku nedokazuje, že zkoumaná konstrukce takový význam má – to je třeba nejprve posoudit ve zdrojovém jazyce (např. v příkladu 105 dochází vložním modálního slovesa „chtít“ k významovému posunu; zdrojová konstrukce podmínkový význam nemá, str. 55). Autorka má dostatečnou jazykovou kompetenci ve francouzštině, aby význam zdrojových konstrukcí posoudila, proto je škoda, že této schopnosti nevyužila právě pro vysvětlení vztahu významové variability konstrukce *sans* + *infinitif* a jejich protějšků v češtině.

Závěrečné kapitoly práce nastiňují velmi zajímavé aspekty fungování zkoumané konstrukce – tendence lexikalizaci (kapitola 3.8; zde by bylo vhodné zahrnout i konstrukci *sans compter* z příkladu 122 na str. 64), kumulaci konstrukce ve francouzštině a naopak rozrůznění protějšků v češtině, a především konkurenci *sans* + *infinitif* s vedlejší větou uvozenou spojkovým souslovím *sans que* (zde je zajímavé, že mezi překladovými protějšky českých vět uvozených spojkou *aniž* převažují infinitivní konstrukce nad určitými slovesy, viz str. 78).

Námět k diskusi:

Je možné na základě analyzovaných dat ze zpětné analýzy naznačit vysvětlení převahy konstrukce *sans* + *infinitif* nad vedlejšími větami se spojkou *sans que* mezi protějšky českých vedlejších vět se spojkou *aniž*?

Závěr: Předkládaná diplomová práce představuje výsledky samostatného empirického výzkumu a předkládá nové poznatky, proto práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně**.

V Praze dne 1. 9. 2023

PhDr. Olga Nádvorníková, PhD.